

Kustavin varhaiskasvatuksen
ja esiopetuksen
kriisisuunnitelma

2026

Sisällys

1. Johdanto
2. Tärkeitä puhelinnumeroita
3. Kriisitilanteiden ehkäisy ja niihin varautuminen
4. Yhteistyö ja keskinäinen työn- ja vastuunjako kriisitilanteisiin varauduttaessa sekä kriisitilanteissa
5. Suunnitelmien ja muiden turvallisuusohjeiden yhteensovittaminen
6. Toimintaohjeet erilaisissa äkillisissä kriisitilanteissa
 - 6.1. Hätäilmoitus ja tapaturma
 - 6.2. Tulipalo
 - 6.3. Lapsen katoaminen
 - 6.4. Päihtynyt hakija
 - 6.5. Lapsen sieppaaminen
 - 6.6. Väkivaltatilanne
 - 6.7. Lapsen, henkilökunnan jäsenen tai lähiomaisen kuolema
 - 6.8. Maailmanlaajuiset kriisit
7. Johtamisen, sisäisen ja ulkoisen tiedottamisen sekä viestinnän periaatteet äkillisissä kriiseissä
8. Psykososiaalisen tuen ja jälkihoidon järjestäminen
9. Kriisisuunnitelmasta tiedottaminen, siihen perehdyttäminen ja toimintavalmiuksien harjoittelu
10. Kriisisuunnitelman päivitys ja arviointi

1. Johdanto

Kustavin kunta tarjoaa turvallisen kasvu- ja oppimisympäristön kaikille varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen lapsille sekä henkilökunnalle. Turvallisuus on tärkeä osa kuntaamme ja sen varmistamiseksi olemme laatineet yhteisen kriisisuunnitelman varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen. Kriisisuunnitelmaan kirjataan ohjeet, kuinka toimitaan koko yhteisöä tai sen jäseniä koskettavissa äkillisissä kriiseissä, uhka- ja vaaratilanteissa.

Kriisisuunnitelmassa tavoitteena on turvata turvallinen ympäristö varhaiskasvatuksessa sekä esiopetuksessa kaikille lapsille ja aikuisille ennaltaehkäisemällä kriisejä. Kriisisuunnitelma ohjaa toimintaa ja psykososiaalista tukea ja jälkihoitoa erilaisissa äkillisissä kriiseissä.

2. Tärkeitä puhelinnumeroita

Yleinen hätänumero 112

Myrkytystietokeskus, p. 0800 141 111

Kustavin kunnan puhelinnumeroita

Kunnanjohtaja Rauno Peltola, p. 050 078 5324

Rehtori-sivistystoimenjohtaja Kaisa Olari, p. 044 742 6628

Varhaiskasvatuksen johtaja Maisa Kuusela, p. 044 737 4895

Kunnanrakennusmestari Ville Niemi, p. 044 742 3360

Rakennustarkastaja Jussi Lehto, p. 050 074 0006

Kiinteistöhuolto päivystys, p. 044 383 8822

Työsuojeluvaltuutettu Markus Malmelin, p. 050 575 9121

Työsuojelupäällikkö Sirpa Isola-Virtanen, p. 040 583 2768

Tietosuojavastaava Samu Raunela, p. 040 172 0522

Yhteistyötahojen puhelinnumeroita

Pelastuslaitoksen vaihde, p. 02 263 3111

Sote-palveluiden vaihde, p. 02 772 3111

Tyks-sairaalapalveluiden vaihde, p. 02 313 0000

Varsinais-Suomen hyvinvointialue, Päivystysapu p. 116117, lapset alle 16v p. 023131420, aikuiset p. 023138930

Varsinais-Suomen sosiaali- ja kriisipäivystys, p. 02 262 6003 (24 h)

Asiakasohjaus Soihtu (sosiaalihuollon neuvonta, ohjaus ja palvelutarpeen arviointi), p. 02 410 7301 (ma–pe klo 8.30–15)

Mieli ry, valtakunnallinen kriisipuhelin 09 2525 0111

Taksi Eero Rautanen 040 087 7669

3. Kriisitilanteiden ehkäisy ja niihin varautuminen

Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen kriisiryhmään kuuluvat: varhaiskasvatuksen johtaja, päiväkodin varajohtaja ja varhaiskasvatuksen sosionomi/työsuojelupäällikkö. Kriisiryhmän jäsenten tehtävänä on varmistaa, että henkilöstöstä jokainen perehtyy kriisisuunnitelmaan suunnitelman valmistuttua sekä kertaa asioita säännöllisesti. Kriisiryhmä huolehtii, että kriisisuunnitelmaa arvioidaan ja päivitetään tarvittaessa, he organisoivat kriisitilanteita, huolehtivat kriisin jälkeisestä henkisen tuen tarpeesta/kriisiavusta, jälkipuinnista sekä arvioivat kriisitilanteissa toimimista.

Kriisitilanteita voidaan ennaltaehkäistä huolehtimalla turvallisuudesta kaikissa erilaisissa tilanteissa, ennakoimalla ja suunnittelemalla toimintoja sekä suunnittelemalla sisäisen työnjaon ja vastuuketjun. Arjen huolenpito ja varhainen puuttuminen ovat merkittäviä tekijöitä kriisien ennaltaehkäisemisessä. Muutokset lapsen arjessa voivat osaltaan johtaa tilanteiden kriisiytymiseen, mikäli niihin ei puututa ajoissa. Kodin ja varhaiskasvatuksen/esiopetuksen yhteistyöstä on tärkeä huolehtia tavallisessa arjessa sekä erilaisten kriisitilanteiden yhteydessä.

4. Yhteistyö ja keskinäinen työn- ja vastuunjako kriisitilanteisiin varauduttaessa sekä kriisitilanteissa

Jokaisella varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen työntekijällä on vastuu perehtyä voimassa oleviin kriisi- ja pelastussuunnitelmiin sekä toimia vastuullisesti yllättävissä tilanteissa tilanteen vaatimalla tavalla. Kriisitilanteisiin varautuessa sekä kriisitilanteissa varhaiskasvatuksen johtaja ja päiväkodin varajohtaja organisoivat toimintaa. He ohjaavat henkilöstöä tarvittaviin toimenpiteisiin kriisitilanteessa. Mikäli esihenkilö ei ole paikalla, hän ohjeistaa jonkun henkilöstöstä ottamaan vastuun organisoinnista siihen saakka, kun hän saapuu itse paikalle. Jos esihenkilöön ei saada yhteyttä, vastuun tilanteesta ottaa se henkilö, joka on havainnut tilanteen ensimmäisenä.

Esihenkilöllä tulee olla koko kriisitilanteen ajan tieto tilanteen etenemisestä, mikäli hän ei ole fyysisesti läsnä kriisitilanteessa. Esihenkilölle tiedottamisesta vastuu on niillä henkilöillä, jotka ovat tilanteessa mukana.

Kriisiryhmän toimintamalli:

1. Henkilö, joka on saanut tiedon tapahtuneesta, tiedottaa siitä varhaiskasvatuksen johtajaa. Jos varhaiskasvatuksen johtaja ei ole paikalla, asiaa hoitaa varajohtaja.
2. Varhaiskasvatuksen johtaja selvittää:
 - ketä asia koskee
 - mitä on tapahtunut ja missä
 - miten kaikki tapahtui ja mitä tapahtumasta tiedetään
 - tiedottaa rehtori-sivistystoimenjohtajaa ja kutsuu kriisiryhmän avukseen
3. Kriisiryhmä kokoontuu mahdollisuuksien mukaan samana päivänä, kun tieto kriisistä on saapunut varhaiskasvatukseen. Kriisiryhmä:
 - Käy läpi tiedot tapahtuneesta.
 - Mietii, miten asiasta kerrotaan lapsille, henkilökunnalle sekä huoltajille. Varmistaa tarvittaessa poliisilta, mitä saa tiedottaa.
 - Miten tukea kaikkia asianosaisia
 - Mietii, tarvitaanko yhteys kunnan ulkopuoliseen asiantuntijaan
4. Tiedottaminen:
 - Varhaiskasvatuksen henkilökuntaa informoidaan tapahtuneesta. Henkilökunta saa ohjeita ja tukea asian käsittelyyn – huhujen ehkäiseminen, tietojen oikeellisuus
 - Kaikki tiedottaminen päiväkodin ulkopuolelle tapahtuu ensisijaisesti varhaiskasvatuksen johtajan tai rehtori-sivistystoimenjohtajan kautta

5. Suunnitelmien ja muiden turvallisuusohjeiden yhteensovittaminen

Suotorpan päiväkotiiin on laadittu pelastus-, turvallisuus-, perehdytys-, omavalvonta-, lääkehoito-, yhdenvertaisuus- ja tasa-arvo- sekä kiusaamisen, väkivallan, syrjinnän ja häirinnän ehkäisyn ja puuttumisen suunnitelma.

Päiväkotiiin on laadittu myös muita suunnitelmia ja ohjeita turvallisuuteen liittyen. Pihavalvontasäännöt sovitaan syksyllä toimintavuoden alkaessa ja sääntöjä tarkastellaan säännöllisesti. Aikuiset hajaantuvat ulkona eri paikkoihin valvomaan ulkoilua, aikuisten porinapiirit eivät ole sallittuja ulkoilun aikana, koska valvonta kärsii siitä.

Retkelle lähtiessä laaditaan retkisuunnitelma, jossa huomioidaan kulkemis- ja turvallisuusohjeet erilaisille retkille, lasten ja henkilökunnan määrä, mahdolliset vaaranpaikat, mukaan otettavat turvallisuuteen liittyvät välineet ja tarvikkeet, kuten ea-

välineet, turvaliivit, rattaat sekä puhelin, jossa Daisy-sovellus. Daisy-sovelluksen kautta aikuiset näkevät paikalla olevat lapset sekä huoltajien yhteystiedot. Retkestä tiedotetaan aina varhaiskasvatuksen johtajaa.

6. Toimintaohjeet erilaisissa äkillisissä kriisitilanteissa

Kriisissä aikaisemmat kokemukset ja opitut toimintatavat eivät riitä tilanteen ymmärtämiseen ja hallintaan. Kriisityössä annetaan fyysistä ja psyykkistä ensiapua. Fyysisessä ensiavussa on tarkoitus pelastaa henki huomioimalla elintoimintojen turvaaminen ja huolehtia lisäävun sekä hoidon saamisesta. Psyykkisessä ensiavussa rauhoitetaan, lohdutetaan ja selvitetään asioita onnettomuus- ja vaaratilanteissa sekä niiden jälkeen. Psyykkinen ensiapu on huolenpitoa koko ihmisestä.

Traumaattiset kriisit ovat yllättäviä, äkillisiä ja jopa väkivaltaisia tapahtumia, joissa mukana olleet tai tilanteen nähneet kokevat elämäänsä uhkaavan vaaran, esim. äkillinen kuolema, väkivalta, onnettomuus, pakolaisuus jne. Trauman käsittely on tärkeää, jotta henkilö pystyy suremaan menetystään. Käsittelemätön kriisi alentaa toimintakykyä ja arkipäivän selviytymistä, joka voi johtaa posttraumaattiseen kriisiin. Posttraumaattisessa kriisissä henkilö käy yhä uudestaan ja uudestaan läpi tapahtunutta, läpi käymiseen tarvitaan aina ammattiapua.

Myös lapset saattavat joutua kokemaan väkivaltaisia tapahtumia sekä tilanteita, jotka voivat johtaa psyykkiseen kriisiin. Kriisit vaikuttavat lapsiin usein voimakkaammin kuin aikuisiin. Traumaattisesti lapsiin voivat vaikuttaa väkivaltaisten tapahtumien ohella myös perheen tai kodin tapahtumat, esim. avioero, yksin oleminen, tulipalo, vakava sairaus perheessä, onnettomuus, jolloin lapset tarvitsevat aikuisia enemmän psyykkistä ensiapua.

Traumaattisen kriisin vaiheet:

1. Shokkivaihe (ei voi olla totta!): Kestää muutamasta sekunnista vuorokausiin. Shokkivaiheessa ihminen pitää todellisuutta etäällä, ja hänen tietoisuutensa on usein hämärtynyt.
2. Reaktiovaihe (mitä tapahtui?): Kestää usein joitakin kuukausia. Reaktiovaiheessa ihminen alkaa kohdata tapahtunutta, ja sen aiheuttamat tunteet heräävät.
3. Käsittelyvaihe (miten tästä selviää?): Tapahtumaa ei enää kielletä, vaan sen käsitetään olevan muutoksineen ja menetyksineen totta. Ihminen alkaa olla valmis kohtaamaan tapahtuman kaikki ulottuvuudet ja oman muuttuneen tilanteensa.
4. Uudelleen suuntautumisen vaihe (elämä voittaa!): Tapahtuneen kanssa pystyy elämään, eikä se ole mielessä jatkuvasti. Aina välillä tuska voi kuitenkin nousta pintaan, mutta elämässä on myös iloa ja ihminen kykenee suuntautumaan tulevaisuuteen. Luottamus elämään palautuu.

6.1. Hätäilmoitus ja tapaturma

Ensimmäisenä onnettomuuspaikalle saapunut aikuinen arvioi, mitä on tapahtunut ja minkälaista apua tarvitaan. Sen jälkeen ryhdytään nopeasti tarvittaviin toimiin tai soitetaan yleiseen hätänumeroon ja tehdään hätäilmoitus, järjestetään opastus onnettomuuspaikalle sekä ilmoitetaan toimintayksikön esihenkilölle ja mahdollisesti muille avun saannista ja saaduista ohjeista.

Tee hätäilmoitus yleiseen hätänumeroon 112 aina, kun tiedät tai epäilet hengen, terveyden, omaisuuden tai ympäristön olevan vaarassa tai uhattuna.

Näin teet hätäilmoituksen

1. Soita hätäpuhelu numeroon 112 itse, jos voit
2. Kerro, mitä on tapahtunut
3. Kerro tarkka osoite ja kunta
4. Vastaa kysymyksiin
5. Kytke puhelimen kaiutintoiminto päälle ja jatka auttamista
6. Toimi annettujen ohjeiden mukaisesti
7. Lopeta puhelu vasta saatuasi luvan
8. Opasta lisäapu paikalle
9. Soita uudelleen, jos tilanne muuttuu

Voit soittaa hätäpuhelun myös 112 Suomi -sovelluksella. Silloin hätäkeskuspäivystäjä näkee välittömästi sijainnin, josta puhelu tulee. Kustavissa varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen henkilöstöä koulutetaan ensiaputaitoihin säännöllisesti, niin että yksikössä on henkilöstöä, jolla on voimassa oleva ensiapukoulutus. Alkusammutus- ja muita turvallisuuskoulutuksia pidetään tarpeen mukaisesti.

6.2. Tulipalo

Toimintaohje tulipalotilanteissa:

Pelasta itsesi ja vaarassa olevat

- Ihmishenki on aina etusijalla.

Levitä tietoa, mutta älä paniikkia. Ilmoita rakennuksesta poistumisen tarve lapsille ja henkilökunnalle.

Huuda esim.: "Tulipalo toimistossa. Ohjatkaa ihmiset ulos. Poistukaa kokoontumispaikalle, joka on päiväkodin piha-alueen pääportin ulkopuolella".

- Toista riittävästi, jotta kaikki saavat tiedon.

- Tutki poistumisteiden turvallisuus (koeta oven lämpötilaa).
- Ilmoita paikalla olevalle esihenkilölle. Hän vastaa alaisistaan ja lapsista myös hätätilanteessa.

Tee hätäilmoitus hätänumeroon 112 turvallisesta paikasta

- Järjestä tarvittaessa opastus palokunnalle.

Aloita suojelutoimet, jos se on mahdollista

- Alkusammutus kannattaa aina.
- Selvitä missä palaa ja eristä tila.
- Suorita esim. vaurioituneen sähkölaitteen irti kytkeminen, jos se on mahdollista.

Varmista että kaikki ovat turvassa

- Tarkasta, ettei kukaan jää tiloihin avuttomana, kun sinä lähdet. Lapsia eikä henkilökuntaa jätetä.
- Lasten määrä tarkistetaan laskemalla.
- Henkilökunta poistuu rakennuksesta/toimitiloista viimeiseksi.

Poistu lähintä turvallista uloskäytävää ulos

- Sammuta ylimääräiset koneet ja laitteet, jos se on mahdollista.
- Uloskäytävät ja kulkureitit niille on merkitty valaistuilla merkkivaloilla ja osittain myös opastein. Uloskäytävän merkin pääväri on vihreä.
- Tarkkaile matkallasi ulos, että kaikki ovat päässeet turvaan.

Mene kokoontumispaikalle

- Ilmoittaudu kokoontumispaikalla, jotta voidaan todeta kaikkien päässeen turvaan.
- Varmista, että kaikki kiinteistössä olleet ovat kokoontumispaikalla. Jos joku on kateissa, siitä on heti ilmoitettava pelastushenkilöstölle/pelastustyön johtajalle.

Älä poistu kokoontumispaikalta ennen kuin saat luvan

- Muista! Päiväkodin henkilökuntaan kuuluva ei saa poistua kokoontumispaikalta ilman lupaa. Muuten on olemassa vaara, että kadoksissa olevaa aletaan etsiä sisätiloista. Aiheeton etsintä saattaa aiheuttaa pelastushenkilöstölle työturvallisuusriskin.

6.3. Lapsen katoaminen

Ennaltaehkäisynä tieto karkailevista ja piiloon menevistä lapsista tulee olla koko päiväkodin / esiopetuksen henkilöstöllä. Henkilökunnan tulee tietää läsnä olevat lapset.

Varhaiskasvatuksessa aidat ja portit tulee olla kunnossa ja vioista ilmoitetaan heti

kiinteistöhuoltoon. Lapset eivät saa kiipeillä aidalla, eivätkä avaa porttia huoltajien tuodessa ja hakiessa lasta. Päiväkodin ulkopuolelle tehtäviin retkiin ja erilaisiin tapahtumiin laaditaan omat suunnitelmat, joissa huomioidaan lapsiryhmän turvallisuus ja henkilöstön riittävyys.

Päiväkodin pelastussuunnitelmasta löytyy päiväkodin lähialueen kartta, jota voidaan hyödyntää lähietsinnöissä. Lähietsintää voi harjoitella henkilöstön kanssa, jolloin kartat ja lähiympäristön piilopaikat tulevat tutuksi.

Jos lapsi turvallisuustoimenpiteistä huolimatta pääsee katoamaan päiväkodista, etsitään lasta aluksi päiväkodin alueelta. Katoamisesta ilmoitetaan myös muihin ryhmiin ja sovitaan, ketkä lähtevät etsimään kadonnutta lasta.

- Pysy rauhallisena ja tarkkaavaisena
- Etsi lasta pihalta ja sisältä
- Ilmoita asiasta toimintayksikön esihenkilölle
- Toimi toimintayksikön esihenkilön antamien ohjeiden mukaan

Jos lasta ei löydy, toimintayksikön esimies tai työvuorossa oleva työntekijä tekee katoamisilmoituksen poliisille ja käynnistää heti etsintätoimenpiteet ennalta sovittujen lähietsintäohjeiden mukaisesti sekä ilmoittaa lapsen vanhemmille.

Lähietsintäalueeseen kuuluvat jalankulkureitit, risteykset, vilkkaat liikenneväylät, suuret pysäköintialueet, kalliot, jyrkänteet ja vesialueet. Lapsi saattaa päiväkodista poistuessaan pyrkiä kotiinsa, vanhemman työpaikalle tai lähellä asuvien ystävien tai sukulaisten luo, joten kunkin lapsen ajantasaiset tiedot ja kuva tulee olla etsijöiden käytettävissä. Lapsen sairaudet tulee olla tiedossa. Etsintää voi helpottaa tieto lapsen mielenkiinnon kohteista esim. työkoneet, pururadan ympäristö, veneet.

- Lähialueen rakennusten pihat ja vajat
- Lähialueen metsäalueet
- Lapsen kotitalo ja reitti kotiin
- Ilmoita lapsen vanhemmille (kysy, onko vanhemmilla vihjeitä, mistä lasta kannattaisi etsiä)
- Ilmoita poliisille 112
- Kerro kuka on kateissa, mistä lapsi on kadonnut, milloin katoaminen on havaittu ja lapsen tuntomerkit (onko erityistuntomerkkejä)
- Etsintää jatketaan niin kauan, kunnes lapsi löytyy tai poliisi antaa ohjeen etsintöjen lopettamisesta

Katoamistilanteen selvittyä on tärkeää käydä keskustelu (jälkihoito) henkilökunnan ja huoltajien kanssa sekä jälkiarviointi poliisin kanssa. Jälkihoitoon henkilökunnalle on saatavilla tukea työsuojelusta.

6.4. Päähtynyt hakija

Lasta ei luovuteta hakijalle, joka on päähtynyt tai muuten sopimaton vastaamaan lapsesta. Varhaiskasvatuksessa/esiopetuksessa oleva lapsi tuodaan ja haetaan lapsen huoltajien tai heidän erikseen ilmoittamiensa varahakijoiden toimesta varhaiskasvatuspaikasta. Hakijan tulee olla täysi-ikäinen sekä kykenevä huolehtimaan lapsesta. Jos lasta tullut hakija on päähtynyt tai muuten sopimaton huolehtimaan lapsesta, otetaan ensisijaisesti yhteys lapsen huoltajiin tai varhaiskasvatussuunnitelmassa ilmoitettuun varahakijaan ja pyritään selvittämään tilanne.

Mikäli lasta ei haeta sovittuna aikana ja lapsen hakijoihin ei saada yhteyttä, odotellaan 30 min päiväkodin sulkeutumisen jälkeen. Asiasta ilmoitetaan tilanteen vakavuuden mukaan poliisille, huoltajalle ja toimintayksikön esihenkilölle. Tieto asiasta toimitetaan myös lastensuojeluun.

6.5. Lapsen sieppaaminen

Lapsen sieppaajaksi katsotaan kuka tahansa henkilö, joka vie lapsen luvatta pois varhaiskasvatuksen toimintayksiköstä. Sieppaaja voi olla myös lapsen äiti tai isä, jonka tarkoituksena on ottaa lapsi mukaansa ilman toisen huoltajan suostumusta.

Sieppaustilanteissa pyritään toimimaan rauhallisesti ja viedään muut lapset turvallisesti ulkoa sisälle/ sisällä siirrytään turvalliseen paikkaan.

Asiasta ilmoitetaan välittömästi poliisille, huoltajalle ja toimintayksikön esihenkilölle. Tieto asiasta toimitetaan myös lastensuojeluun.

6.6. Väkivaltatilanne

Päiväkodilla on kiusaamisen, väkivallan, syrjinnän ja häirinnän ehkäisyn ja puuttumisen suunnitelma, jossa pohditaan yhdessä lasten kanssa, miten kiusaamistilanteita voidaan ennaltaehkäistä, mikä on kiusaamista sekä miten siihen puututaan. Aikuisen kuuluu aina mennä lasten kesken tapahtuviin väkivaltatilanteisiin väliin. Väliinmeno tilanteessa on tarpeellinen ja mahdollisuuksien mukaan kaksi aikuista on paikalla. Varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa lasten välisiin kiusaamis- ja väkivaltatilanteisiin puututaan heti. Tapahtuma kirjataan ylös ja tilanteesta kerrotaan lapsen huoltajalle. Jos väkivaltatilanne on toistuvaa, mietitään yhdessä huoltajien kanssa ratkaisua, jolla väkivaltaisen käyttäytymiseen voidaan puuttua.

Jos on epäilyä siitä, että lapsi on perheessään väkivallan kohteena tai todistajana, hänen kanssaan voi keskustella turvallisessa paikassa ja tilanteessa asiasta ilman johdattelevia kysymyksiä. Jos hän vahvistaa epäilyn oikeaksi, otetaan yhteyttä lastensuojeluun ja poliisiin.

Väkivallan uhri on ohjattava avun piiriin ja hänelle on kerrottava hänen oikeuksistaan ja mahdollisuudesta saada tukea. Asiaa ei saa käsitellä varhaiskasvatuksessa/esiopetuksessa ennen kuin poliisi on hoitanut mahdollisen tutkinnan. Väkivalta on aina rikos, vaikka se tapahtuisi perhepiirissä.

Varhaiskasvatushenkilöstöllä on velvollisuus tehdä lastensuojeluilmoitus, jos on syytä epäillä puutteita lapsen hoidossa tai huolenpidossa tai olosuhteet vaarantavat lapsen kehitystä tai lapsen käytös muuttuu. Havaintoja ottaa yhteyttä omaan esihenkilöön ja tekee lastensuojeluilmoituksen. Työntekijä voi pyytää konsultaatiota lastensuojelusta tai poliisilta. Usein huoltajille tiedotetaan ilmoituksen tekemisestä etukäteen. Jos kyse on epäillystä rikossyytteestä, etukäteisilmoitusta vanhemmille ei tehdä esim. lapsen pahoinpitely.

6.6. Lapsen, henkilökunnan jäsenen tai lähiomaisen kuolema

Jos kuolema on tapahtunut päiväkodissa, esihenkilö on yhteydessä poliisiin. Poliisin tai papin tehtävänä on kuolin viestin vieminen omaisille henkilökohtaisesti. Tämän jälkeen esihenkilö on yhteydessä kuolleen lapsen kotiin. Päiväkodista lähetetään kotiin surunvalittelukukat tai -adressi. Vanhempien kanssa sovitaan varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa tehtävistä toimenpiteistä. Lapsen kuolemaa ja sen aiheuttamaa surua käsitellään lapsiryhmässä ryhmän aikuisten tai kriisiryhmän jäsenen johdolla. Kuolemasta on lupa kertoa lapsille, mutta kuolin tavasta ei, elleivät omaiset anna siihen lupaa.

Lapsia autetaan purkamaan ajatuksiaan ja tunteitaan, heille kerrotaan mahdollisista surureaktioista. Työntekijöille ja lapsille voidaan tarvittaessa järjestää psykologinen jälkipuinti, jonka toteuttaa ulkopuolinen asiantuntija. Huoltajia tiedotetaan Daisyn kautta. Tarvittaessa järjestetään vanhempainilta muutama päivä tapahtuneen jälkeen, koska vanhemmat voivat tarvita tukea lastensa auttamiseen. Aikuisten on syytä seurata lasten toipumista ja mahdollista tuen tarvetta.

Jos henkilökunnan jäsenen kuolema tapahtuu päiväkodissa, esihenkilö on yhteydessä poliisiin. Poliisin tai papin tehtävänä on kuolin viestin vieminen omaisille henkilökohtaisesti. Tämän jälkeen esihenkilö on yhteydessä kuolleen omaisiin. Esihenkilö kertoo muulle henkilöstölle tapahtuneesta ja päiväkodissa voidaan järjestää muistotilaisuus.

Kodeille tiedotetaan asiasta Daisyn välityksellä tai vanhempainillassa. Päiväkodista lähetetään omaisille adressi tai kukkia. Kuolleen työntekijän työtovereille (ja tarvittaessa lapsille) voidaan järjestää psykologinen jälkipuinti, jonka toteuttaa ulkopuolinen asiantuntija.

6.7. Maailmanlaajuiset kriisit

Varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa on hyvä varautua keskustelemaan lasten kanssa maailmanlaajuisista kriiseistä kuten sodista ja erilaisista sairauksista. Maailmanlaajuisien kriisien keskustelun tueksi voidaan laatia erilaisia materiaaleja tapauskohtaisesti. Keskusteluissa on huomioitava lasten iät sekä kehityksen taso. Keskusteluista tulee tiedottaa huoltajia Daisyn kautta.

7. Johtamisen, sisäisen ja ulkoisen tiedottamisen sekä viestinnän periaatteet äkillisissä kriiseissä

Tiedottamisesta vastaa varhaiskasvatuksen johtaja tai rehtori-sivistystoimenjohtaja. Esihenkilö tiedottaa ensin henkilöstöä, jonka jälkeen he kertovat asiasta lapsille huomioiden lasten iät ja kehityksen tason. Huoltajia tiedotetaan Daisyn kautta ja asianosaisille huoltajille soittamalla. Onnettomuuksista ja kriiseistä ilmoitetaan mahdollisimman pian varhaiskasvatuksen johtajalle. Toimittajia ei voi päästää haastattelemaan lapsia tai henkilöstöä, vaan varhaiskasvatuksen johtaja ja rehtori-sivistystoimenjohtaja tiedottavat asiasta, mikäli on tarpeellista.

8. Psykososiaalisen tuen ja jälkihoidon järjestäminen

Kriisitilanteen jälkeen on järjestettävä psykososiaalista tukea lapsille ja henkilöstölle tarpeen mukaisesti. Henkilöstön kanssa keskusteluihin voi osallistua varhaiskasvatuksen johtajan lisäksi varhaiskasvatuksen erityisopettaja, työsuojeluvaltuutettu, työsuojelupäällikkö sekä Varhan työntekijät tarpeen mukaisesti. Työterveyshuolto järjestää jälkihoitoa työntekijöille. Lasten jälkihoitoa järjestetään yhteistyössä Varhan työntekijöiden kanssa. Jälkipuinnin ohjaavat siihen koulutetut työntekijät.

Traumaattisen tilanteen jälkihoidossa on tärkeää muistaa, että uhreilla, silminnäkijöillä ja muilla paikalla olleilla on erilaiset kokemukset tapahtuneesta. Tilanteen jälkihoito on tehtävä tilanne- ja tapauskohtaisesti. Uhreille ja silminnäkijöille on tarjottava mahdollisuus tapahtuneen käsittelemiseen. Psykologinen jälkipuinti tulee järjestää aina kolmen vuorokauden sisällä traumaattisesta tapahtumasta. Ensimmäisen kolmen vuorokauden aikana ihminen on avoin tapahtuman käsittelylle, sen jälkeen psyykkiset puolustuskeinot voivat estää asian käsittelyä. Jälkipuinnin tarkoituksena on tukea normaalin surutyön käynnistymistä ja estää posttraumaattisen stressihäiriön syntyminen. Jälkipuinnissa annetaan tietoa tapahtumien kulusta, jotta mielikuvitus tai huhut eivät paikkaisi aukkoja. Jälkipuinti antaa mahdollisuuden jäsentää osallistujien ajatuksia ja tunteita. Siellä annetaan tietoa mahdollisista jälkireaktioista ja avunsaantipaikoista sekä kartoitetaan avun tarvetta.

Jos tiedät, että lapsi on kokenut jonkin traumaattisen tapahtuman, kysy huoltajilta onko lapselle ja hänen perheelleen tarjottu kriisiapua. Kerro myös mahdollisuudesta keskustella eri asiantuntijoiden kanssa. Jos olet huolissasi lapsen jaksamisesta, kerro huolestasi myös vanhemmille. Vanhemmille voidaan kertoa myös opiskeluhuollon tukipalveluista (esiopetus) ja muista varhaiskasvatuksen/esiopetuksen keinoista tukea lasta.

9. Kriisisuunnitelmasta tiedottaminen, siihen perehdyttäminen ja toimintavalmiuksien harjoittelu

Kriisisuunnitelman laatimisen jälkeen siitä tiedotetaan koko henkilöstöä varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa. Kriisisuunnitelmaa voidaan käsitellä yksiköiden suunnittelupäivissä tai yksiköiden palavereissa esihenkilön johdolla. Esihenkilöllä on vastuu siitä, että jokainen työntekijä lukee ja perehtyy kriisisuunnitelmaan. Toimintavalmiuksia voidaan kehittää tekemällä poistumisharjoituksia sisältä ulos ja ulkoa sisälle säännöllisesti. Lasten katoamista voidaan harjoitella lähietsintäharjoituksissa, jossa lähialueen kartta jaetaan sektoreihin. Lähietsintää ohjaa esihenkilö (tai hänen määräämä henkilö), joka jakaa alueet henkilöstölle. Jokainen etsii kohdetta omalta sovitulta alueelta ja ilmoittaa esihenkilölle, kun kohde löytyy.

10. Kriisisuunnitelman päivitys ja arviointi

Kriisisuunnitelmaa arvioidaan ja päivitetään vuosittain uuden toimintavuoden alkaessa ja tarpeen vaatiessa.

Kriisisuunnitelma päivitetty 18.5.2026